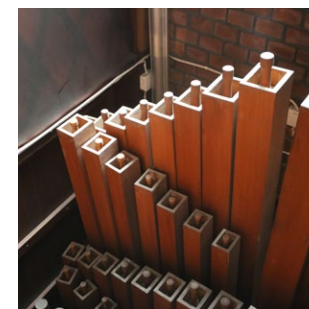
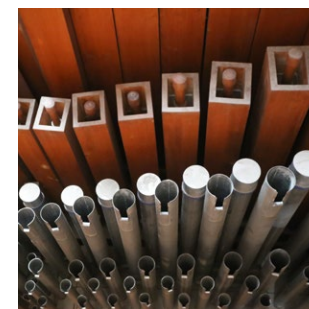
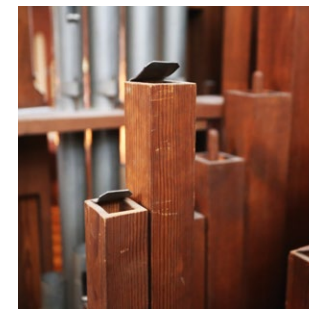

Dronningen av Sagene

Hollenbach-orgelet i Sagene kirke

–inn i en ny tid

Innhold:

- 5** I begynnelsen var tonen
av Sturla J. Stålsett
- 7** Et liv med dronningen av Sagene
av Stein Skøyeneie
- 9** Kronerulling for dronning i nød
av Heid Haugstad, leder av Menighetsrådet
- 11** Lyden av håpet
av Jørgen Foss
- 12** Den historiske klangen
av Bjørn Sagmoen
- 15** Himmel på jord
av Gro Røde
- 17** Klangen av livets mysterium
av Knut Rygh

Foto: Håkon W. Lie
ISBN: 978-82-303-4322-7

I begynnelsen var tonen av Sturla J. Stålsett, sagenebeboer

I begynnelsen var Ordet. Vi hører det på første juledag, Johannes-evangeliets mektige åpningsvers: I begynnelsen var Ordet. Og Ordet var hos Gud, og ordet var Gud. Og det ble menneskenes lys.

Men, har jeg tenkt, for at ordet skal bli hørt, trenger det en stemme. Ordet trenger en tone, for å nå fram til deg og meg. Det må være stemt.

Kanskje kunne vi derfor også si: I begynnelsen var tonen.

Før ordene når oss fra lesepulten, første juledag eller en alminnelig søndag i mars, har tonene fra orgelpipene allerede nådd fram til ørene våre. Og stemt oss.

For det er ikke bare et orgel som er stemt, eller ustemt. Vi er også stemt. Stemt til fest. Stemt til vemod. Stemt til klage. Stemt til jubel. Sinnet vårt, og kroppen vår, kan også stemmes, i dur eller moll.

Og vi stemmer hverandre. Vi søker hverandres toneleie, som i et kor vi alle er en del av, men aldri har meldt oss inn i. Og kanskje ikke merker, en gang.

Men tenk på det: En stemning er ikke noe du eller jeg kan lage alene. Stemningen oppstår i rommet mellom

oss. Den beror på bølgelengder. Den formes av både den som tier og den som taler. Den avhenger av både den som lytter og den som forteller. Gjenklangen er like viktig som klangen for den stemningen som stemmer oss, når vi er sammen. En atmosfære vi ikke helt kan fange eller beskrive. Men som former oss, og måten vi er sammen på. Akkurat her og nå.

Tonen er jo bølger gjennom rom, i et gitt øyeblikk. Men når vi lytter til musikk, eller synger en vise eller salme, kan det hende vi opplever at tiden liksom slipper taket i oss. En symfoni varer kanskje bare en halv time, en fengende poplåt i tre deilige minutter. Men når de tar tak i oss, kan liksom tiden bli borte for oss, i et evigvarende øyeblikk, eller en øyeblikkelig tidløshet. Musikken kan, som all stor kunst, løfte oss ut av den krevende og jagende hastigheten.

Tonene kan komme som fra et sted langt borte, fra fortiden eller fremtiden, og treffe oss hjemme, nå. Som en omfavelse.

Det er vel få instrumenter som har så mye tid i seg som et orgel. Der instrumentenes dronning troner i all sin prakt på galleriene, minner hun oss om tidligere tider. Om storhet og skjønnhet. Om tyngde og tradisjon gjennom generasjoner.

Men når det buldrer og brummer i de dypeste bassregistrene, eller hvisker mildt og forsiktig, knapt hørbart i diskrete diskant-akkorder, er det ingen som trenger noen historietime for å bli grepet. Denne klangen er alltid ny. Alltid aktuell.

Hollenbach-orgelet i Sagene kirke er en skatt. Det er gammelt. Det er vakkert. Det er slitent. Det er skjørt. Men tonene det gir fra seg og stemmer oss med, gang etter gang, er alltid unge. Det er toner og klanger like friske som en gang i begynnelsen, hver gang.

Dette er ikke en selvfølge. Instrumentet som stemmer oss til motstand mot tidens krav og til glede over livets gudgitte gave, trues selv av den ufrakommelige forgjengeligheten. Ting går i stykker.

Vi trenger orgelet. Men orgelet trenger også oss. Derfor denne dugnaden. Derfor dette lille heftet. For å invitere deg med!

For i begynnelsen var tonen. Og vi vil at den skal fortsette å lyde, også i Sagene kirke, for generasjoner som kommer.

Et liv med dronningen av Sagene

av Stein Skøyeneie, kantor

Jeg tror jeg var 12 år og fullstendig bitt av orgelbasillen.

En familievenn på den tiden, var snekkeren hos kirkevergen i Oslo. Han het Ingvar, og var stadig rundt i Oslos kirker for å reparere ei dør eller en benk. Og hadde jeg skolefri, så var jeg gjerne med. For da fikk jeg spille på orglene.

En dag i høstferien skulle Ingvar innom Sagene kirke for å ordne noe. Og litt strengt, men også trist, sa han til meg: «Her får'u ikke lov te å spella.»

Kirkevergen hadde nedlagt forbud mot at guttungen fikk spille på orgelet. Det var ikke for hvem som helst. Det var gammelt og skjørt. Jeg stod i portalen inn til orgelgalleriet og så på det vakre instrumentet. Med rød krakk å sitte på.

Det tok 29 år før jeg kunne gå gjennom portalen til orgelgalleriet og sette meg på krakken, for endelig å få spille.

Senhøstes 2002 ble jeg tilsatt som kantor i Sagene kirke. Guttedrømmen ble virkelighet.

Hollenbachs orgel skulle nå adlyde meg. Trodde jeg. Men etter hvert som årene har gått, har jeg lært at det som regel er jeg som må adlyde henne, dronningen på bakre galleri, Hollenbachorgelet fra 1891.

Mitt kjærlighetsforhold til denne dronningen av Sagene kirke, som altså startet engang på 1970-tallet som en avstandsforelskelse, er i dag et modent og fortrolig forhold. Ufattelig mange gleder har det gitt meg, orgelet «mitt». Men usigelig mange fortvilte bekymringer også:

Så tungspilt at kroppen har vondt som i influensa når dagens økt er ferdig.

Så mange tekniske svakheter, fordi det er så gammelt, at uroen om hvordan det skal gå i dag alltid er i meg, før og under enhver gudstjeneste, begravelse, bryllup og konsert.

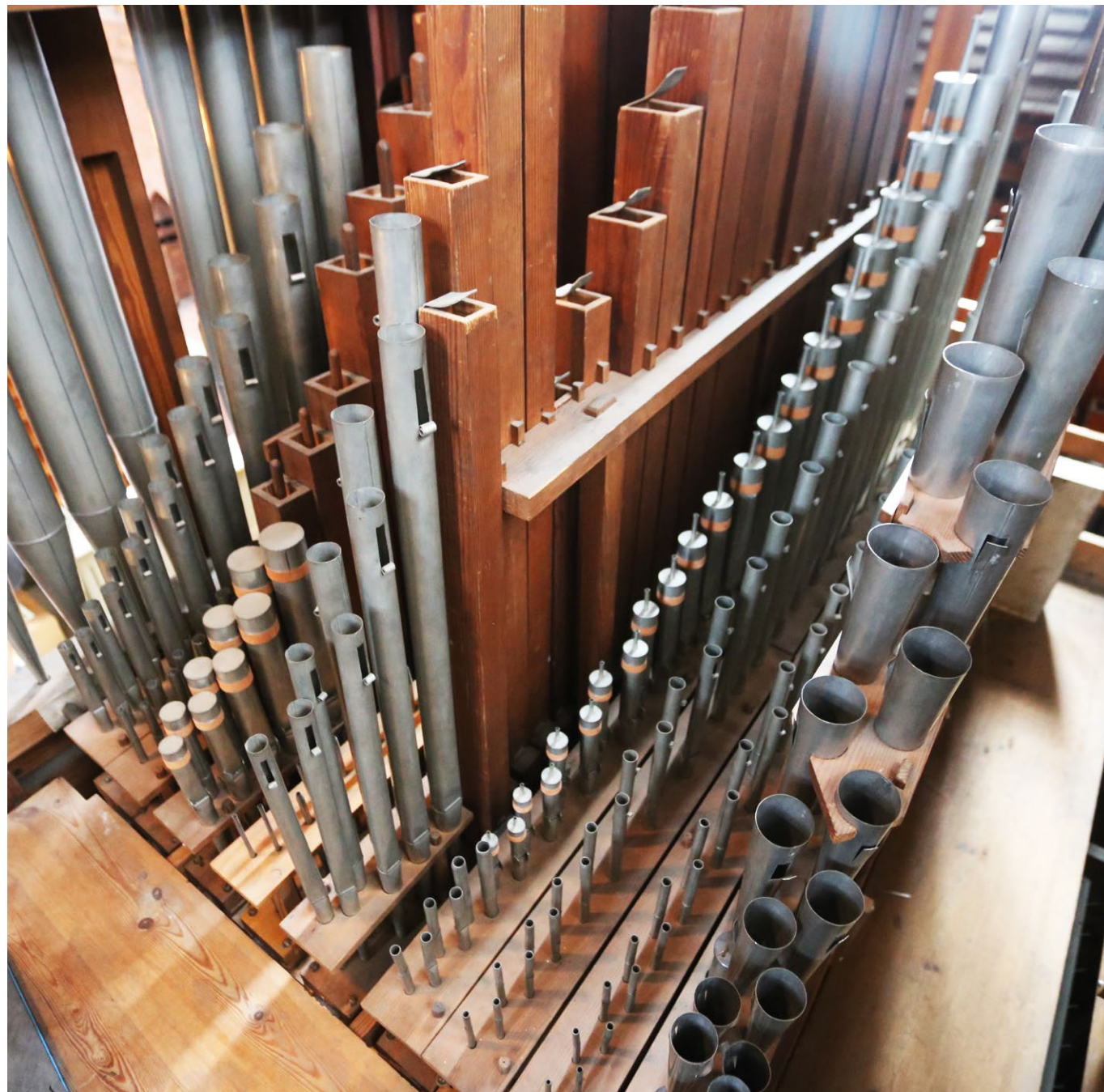
Og til tider så ustemt og «astmatisk», fordi pipene og vindladene er så alvorlig merket av tidens tann, at jeg er engstelig for om publikum holder seg for ørene og de gamle komponistene snur seg i sine graver.

Hollenbachorgelets tilmålte tid er i ferd med å renne ut. Og jeg har et brennende ønske, en visjon for dette gamle orgelet, så sjeldent og klangrikt: at orgelpipene, som lager den unike lyden, klokkelig må tas vare på inn i et nytt orgel.

Hver Hollenbachpipe må få fortsette å klinge, både jublende og sorgtungt, akkurat slik de har gjort for gammel og ung, og for fattig og rik på Sagene og Bjølsen helt fra debuten i 1891.

Og én dag, ser jeg for meg, står neste guttunge i portalen inn til orgelgalleriet, med drøm om igjen og igjen å fylle Hollenbachs piper med musikk, og spille seg inn i orgelhistorien. Fra 1891, via dagen i dag og fram til 2091. Kanskje til og med 2191?

Det er ikke sikkert det finnes en snekker i det århundret, men guttunger, de finnes. Helt sikkert.

Kronerulling for dronning i nød av Heid Haugstad, leder av Menighetsrådet

Kommer du inn i Sagene kirke mens kantor Stein Skøyeneie er på galleriet, vil du svært ofte kunne glede deg over orgelbrus i kirkerommet. De friske og flotte klangene rister i oss med kraft og styrke, vekslende med vare toner som smyer seg inn i sinnet, og vi lar oss rive med av musikken. Disse klangene var nye i 1891, de har fulgt folk i glede og sorg i generasjoner, og fortsatt klinger de for oss som lever nå. Hvem skulle tro at damen der oppe – instrumentenes dronning – er blitt langt over hundreåret?

Men det merkes at hun er gammel, og med årene har hun fått en del nykker og luner. Det er fordi Stein er en så dyktig organist at vi ikke merker noen ting til at instrumentet der oppe er i en noe prekær situasjon:

En skavank er at to av manualene, eller spillebordene, er usannsynlig tungspilte. Det krever rett og slett så mye fingerstyrke for å trykke ned hver enkelt tangent at det sliter uforholdsmessig på hender og armer og ledd. Mange organister nekter å spille på det!

Et annet svakt punkt er at damen der oppe er laget av tre og lim, fint skinn, piper av tre og tinn, og mange fine metallkoplere mellom lange trelister. Alt er i bevegelse når det spilles, og det meste er påvirkelig av temperatur og

luftfuktighet, og støv og elde. Så hun bryter sammen iblant, og blir stum, eller gir fra seg ulyder. Da må det en nødreparasjon til. Heldigvis har vi mestere blant oss som kan det faget – ennå.

Vi ønsker å ta vare på den klangen vi hører i dag også for de neste hundre årene. Men skal instrumentet holde og kunne brukes, så må det en større reparasjon til: Orgelet må tas helt fra hverandre, man må ta vare på alt som er verdifullt, og bygge det opp igjen, slik at det – blant annet – blir mulig å spille på uten å sette helsa til kunstneren på orgelkrakken i fare.

En slik reparasjon er et langsommelig og nitid finsnekkerarbeid. Det krever mye ferdigheter og flinke hender og de beste utvalgte materialer. Det krever og kunnskap om klangvalører og samklang og akustikk – og trenede gode ører.

Vi forstår at dette må koste penger, ganske mye penger, kanskje 5 – 6 – 7 millioner. Hvordan kan vi skaffe dette?

Det spørsmålet begynte orgelkomiteen å stille seg for et par år siden. Vi kunne ikke bare sette oss ned og vente på at noe kom dalende. Vi måtte begynne et sted. Menigheten har kunnet sette av noen midler. Og så har vi startet det som er kalt Millionløftet for Hollenbach-orgelet (Hollenbach,

som bygget orgelet på slutten av 1800-tallet, var en anerkjent tysk orgelbygger. Han gikk forresten konkurs til sist fordi han ikke ville kompromisere på kvaliteten av metallet i orgelpipene sine).

I visshet om at det er et unikt orgel, har vi nå i et par år frimodig bedt om bidrag fra alle som vil være med og ta vare på dette flotte instrumentet, som tilhører oss alle her på Sagene. Vi ønsker å framsnakke orgelet vårt i alle fora, blant politikere så vel som forretningsfolk, blant sangere og musikere og vanlige folk. Alle og enhver inviteres til å høre og oppleve orgelmusikken i den fine akustikken som vi har her i vår Nordkant-katedral.

Ved årsskiftet 2018/19 inneholdt orgelfondet 2,45 millioner kroner.

Så vi er godt i gang! Men som man forstår, er det et stykke igjen. Her kan alle bidra, og alle skjerver mottas med takk. Og kjenner du en rik onkel som gjerne vil skyte inn midler til å bevare vår historiske, verneverdige, hørverdige og klangproduserende gamle og fornemme dronning, så fortell ham at han kan overføre til konto eller vippse. Organist Stein har sagt at dersom du hoster opp 30.000 over tid, så kan du få navnetrekket ditt inngravert på en orgelpipe – og sannsynligvis får du velge pipe selv!

Lyden av håpet av Jørgen Foss, lokalpolitiker

Den står der og ønsker deg velkommen, når du entrer Sagene. Du kommer kanskje med 20-bussen, eller har du kanskje syklet opp fra byen? Uansett så står hun der. Om det er bitende kaldt, om turen hjem fra byen ble litt vel tøff, eller om kroppen er fylt av kjærlighet. Vår kjære vakre lille-store, katedral. Majestetisk tar hun imot deg. Uansett hva du heter, hvem du elsker, eller hva du har på konto. I Sagene kirke er du alltid velkommen.

Døra står åpen – ut runger lyden. De vakre tonene sprer seg mellom blokkene i arbeiderstrøket, Sagene. Lyden av tro, håp og kjærlighet. Orgelet er selve kronen på majesteten, der hun står, ikke som en herskerinne, men som en mor som tar vare på deg. Er der for deg. Gir deg omsorg og mot. Lyden er selve bildet på at musikken lever i oss nå – og da.

På Sagene trenger vi lyden av håpet. Helt siden Nordkantkatedralen ble reist i 1891 mot det som den gang het Luthers plass, i dag kjent som Gråbeinsletta, har hun gjort sitt virke for folka mellom blokkene. Hun skaper stadig himmel på jord, midt i hjertet av Sagene. Gjennom orgelet har lyden av håpet spredt seg. I generasjoner har sagenefolk hørt henne. Fra arbeiderne på Bjølsen Valsemølle til dagens filmskapere. Reisen har vært lang, men samtidig så kort. Sammen

skal vi sørge for at morgendagens generasjoner av sagenefolk også skal få kjenne tryggheten i tonene mellom blokkene, som runger fra katedralen. Vi trenger det!

Hjertene er store på Sagene. De banker for naboen, dama på butikken, biene i parken, jentene på løkka, kiosken på hjørnet, musikken i gatene, bokhandleren, korpset, lokalavisa, naboenta som måtte låne 200 kr, og for hun som bor på toppen av høyblokka. Hjertene slår for hverandre, like sikkert som kirkedøra på Sagene står åpen og ønsker deg velkommen. Og du skal ikke se bort fra at organisten sitter på krakken og gir lyd til hjerteslagene som slår varme over Sagene.

Sagene kirke er arbeidernes egen katedral. Det er på disse kirkebenkene arbeiderne har sittet i mer enn hundre år. Det er der direktøren på Bjølsen

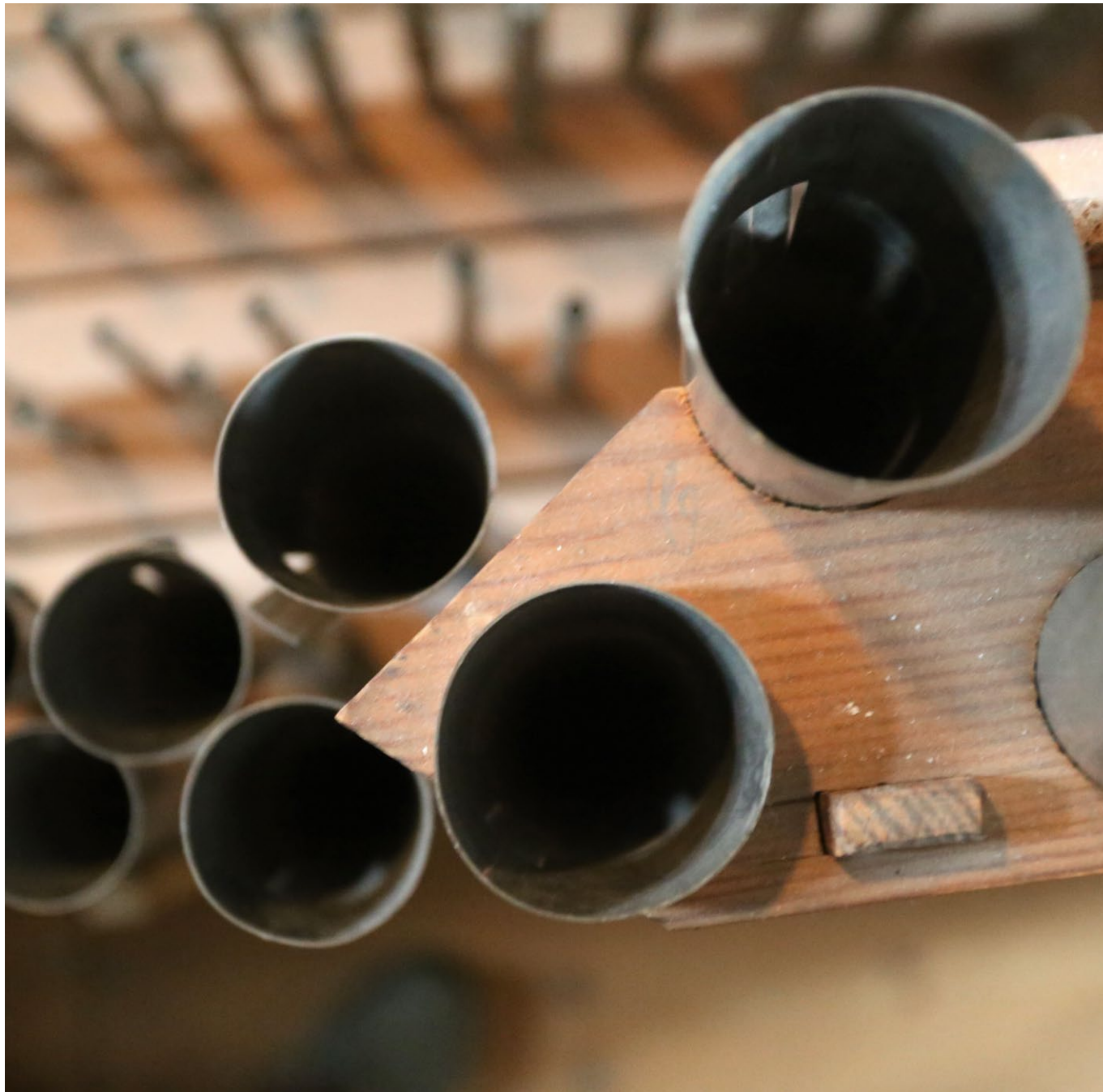
Valsemølle satt seg ned ved siden av en sliten trøkkfører Evensen. Det er der man har møttes i lag, uansett rang i samfunnet.

For det er ingen rangering i kirkebenkene på Sagene. Hit er alle velkomne. I dag er det mange mennesker som trenger å høre at de er velkomne. Sagene kirke er et slikt sted.

Lyden av orgelet på Sagene er lyden av solidaritet, håp og trygghet. Lyden av å være hjemme. Når verdiene våre settes på prøve i samfunnet, må vi være sterke sammen. Da må vi ta oss tilbake til lyden av Sagene. Orgelets toner skal alltid runge. Runge ut mellom blokkene og skape mer himmel på jord i generasjoner.

La oss sammen gi lyden i gave til morgendagens Sagene.

Den historiske klangen av Bjørn Sagmoen, orgelkjenner

Sagene kirkes orgel har en klang som blir lagt merke til. Det skyldes først og fremst stemmene fra det originale Hollenbach-orgelet. Vi kan kalle klangen historisk. Men hva er historisk klang i et instrument? Er det fordi det lyder gammelt? Er det datidens smak vi hører?

Orgelet som troner bakerst i Sagene kirke ble bygget og innviet i 1891. Den tyske orgelbyggeren Albert Hollenbach var lite opptatt av moderne trender i faget. Han var mer tro mot eldre tiders ideer, både teknisk og klanglig. Det gjør lyd kvaliteten på orgelet svært god.

Det blir derfor ikke helt riktig å si at orgelet i Sagene kirke speiler tidens smak. Klangidealet den gangen var mer 'romantisk', den skulle være grunn tonepreget og 'blød.'

Orgelet er intonert friskt, med en stor og overtonerik klang, slik vi faktisk finner i dagens nye instrumenter. Men Sagene-klangen har en stor fordel: pipene er over hundre år. Orgelmetall er som god vin det forandres over årene og forbedrer klangen.

Hollenbach brukte sløyfe-vindlader. Dette var gammeldags rundt 1900. Men i dag er dette igjen den enerådende måten å bygge vindlader på. Piper intonert på sløyfelader må som regel

om-intonerer når de flyttes over på kjegle- eller taskelader. Sagenes orgelpiper står imidlertid fremdeles på sine originale lader og er, så langt vi kan se, urørt.

Orgelet i Sagene er på mange måter enestående. Paulus kirke på Grünerløkka i Oslo fikk i 1893 et Hollenbach-orgel av samme størrelse og disposisjon som i Sagene. Dette instrumentet ble sterkt utvidet på 1940-tallet og bygget om til en annen vindladetype, som medførte om-intonering av pipene. Orgelet i Paulus er totalrestaurert på 2000-tallet. Det er et fantastisk instrument. Men siden det er nesten tre ganger større enn originalen, er ikke Hollenbach-klangen lenger så tydelig som i Sagene.

Det er noen få større Hollenbach-orgler i landet, men alle er utvidet og ombygd med nye taskelader. Skåtøy kirke på Sørlandet har et mindre orgel som ble restaurert til original tilstand for noen år siden. Det ble dessverre ødelagt ved en stor vannskade i 2018.

Lyder orgelet i Sagene kirke gammelt? Både ja og nei.

Det lyder slett ikke gammelt stemme for stemme. Det er glans og kraft i hvert register. Stemmer som for eksempel Principalene, Hohlfloete,

Geigenprincipal, Violon, Posaune og Trompete gjør instrumentet spesielt. Men når vi trekker mange stemmer, kan det oppleves som om orgelet mister kraften. Dette er ikke luftforsyningens skyld. Det skyldes skader i de gamle vindladene. 127 år har satt sine spor! Dette kan nok ikke rettes opp innenfor en forsvarlig økonomisk ramme.

Enhver spillekyndig som setter seg på orgelkrakken i Sagene for første gang, vil straks få en nesten sjokkartet opplevelse. Orgelet er blytungt å spille på! Spillemekanikken var svært tung allerede fra starten. Diverse repareringsforsøk gjennom 60 år har ikke hjulpet. Instrumentet er blitt helseskadelig. Det eneste fornuftige, og økonomisk forsvarlige, er derfor å bygge nye sløyfe-vindlader og ny mekanikk. Orgelstemmene som ble lagt til i 1956 og 1980 bør fjernes. I stedet kan en bygge et nytt sveilverk og noen få andre tilleggsstemmer, som beriker – ikke forandrer – det eksisterende Hollenbach-klangbildet.

Slik kan orgelet i Sagene kirke bli et av få instrumenter som virkelig beholder en historisk klang, gjennom nye tider.

Himmel på jord

av Gro Røde, lokalhistoriker

Han hadde ved en tilfeldighet endt med å snike seg inn i kirka.

Det var isende kaldt ute på Gråbeinsletta. De hadde bare vært ute og sklidd på i isen, han og de andre ungene. Det var så gøy!

Men de ble jo våte. Den tjukke vadmelsbuksa var blitt tung og våt.

Plutselig merket han at han var kald inn til beinmargen. Så kald at det var vondt. Det var som hjernefrys, smerten man fikk i hodet av å suge på knuste istapper, bare det at nå var smerten langt inni hele ham. Det var vondt-vondt. Han ville gråte.

Da så han at døra til den snart ferdigbygde kirka stod på gløtt.

Ei lysstripe bød inn. Det var langt hjem, nesten helt ned til Sagene skole. I lang tid hadde ungene holdt seg i området rundt byggeplassen. Det hadde vært så spennende med den enorme bygningen som ble bygd. «Eventyrlig», kalte mor hans kirka, som reiste seg av tegl, med tårn, spir og drager på taket, flotte vinduer og takstein i mønster.

Det var her det skjedde: Masse aktivitet. Hektisk trafikk, av fagarbeidere, snekkere, murere, blikkenslagere, taktekkere, kunstnere, arkitekter, kontrollører, prester og lokale nysgjerrige. Og så hester! Utallige hester hadde han sett arbeide. Med vogner og vognmenn fraktet de alt av

bygningmateriale. Og det var ikke lite!

«Det er ikke bare ei kirke som kommer her på Sagene, men en Kattedral», sa folk med andektig stemme. Alle forstod at det var den aller beste som kom her. «Til jul er den ferdig», sa Eugen vedselger.

Andreas gikk mot døra. Ei hand i en våt ullvott laget dørglipa bred nok til at den lille guttekroppen på 9 år kunne smyge seg inn. Vel innenfor i gangen ble han dratt mot lyset og en utrolig tone. Han åpna ei ny dør, nå inn til selve kirkerommet. Da ble han svimmel. Høy-høy vakker musikk strømmet mot ham. «De har tatt himmelen ned til oss!», tenkte han. Så forstod han: Det var orgelet han hørte! Det måtte akkurat ha blitt ferdig bygd, montert, installert og finstemt.

Et tykt ullteppe lå på en benk. Det tok han over skuldrene, og sprang fort opp trappene til galleriet. Smøg seg fram mot orgelet med de store pipene. Så stort! Organisten kjente han nå igjen. Det var selveste gammelorganisten, Johannes Haarklou som satt og spilte. Eller lå og spilte. Lå over orgelet med øynene lukket, mens de tynne raske fingrene fløy over tangentene. Det var

toner som ikke kunne beskrives. Det var så høy lyd som hans ører aldri hadde hørt før. Han kjente den kalde kroppen bli helt varm. Håret i nakken stod. Det kom blod i alle årer.

Guttungen «hørte» landskap, elver, fosser, dans på ei eng, sol, løv, og fargen lysegrønn! Noen toner kjente han igjen fra felespillet til smeden i smedgården. Det var lyden av folkemusikk.

Nå så Andreas at organist Bjærum også var på lemmen. Han satt helt stille på en stol med lukkede øyne.

Plutselig ble det stille fra orgelpipene. Andreas holdt pusten. Han følte seg som en spion.

«Vakkert – vakkert», hørte han Bjærum si. «Men hva sier du om det jeg ba deg sjekke?»

Haarklou satt og så rett fram for seg. Han var fremdeles inne i tonene.

«Du har rett», sa han stille. «Hun er tungspilt. Organisten kommer til å slite seg ut. Det må da være mulig å klage?»

Andreas hørte ikke svaret. Han visste

at orgelbyggerne var dratt tilbake til Tyskland. Men han fikk med seg at begge organistene mente orgelet «ville spille seg til». At det ville bli lettere å spille på etter hvert. Og at jo, du verden for en lyd orgelets piper hadde; for en klang, for en harmoni, for en kunst orgelbyggeriet Hollenbach leverte!

De skulle gå nå.

Andreas listet seg ned trappa. Idet han sprang ut og hjem, hørte han Haarklou stemme fra galleriet: «Da må du ha lykke til på lille-julaften! Bruk alt hun har av lyd! Spill slik sagenefolket aldri har hørt! La dem få prise Herren med sang og toner.»

Nå visste Andreas hvor han skulle ha med mamma på lille-julaften. Etter fabrikkarbeidet hennes skulle de gå til noe helt eventyrlig.

Hun skulle også få litt himmel på jord.

Johannes Haarklou (1847-1925) var menighetens organist fra 1880-1883

Nikolai Sighvat Bjærum (1843-1913) var menighetens og etter hvert kirkens organist fra 1884-1913

Klangen av livets mysterium av Knut Rygh, sokneprest

I kirkebenkene i Sagene kirke har sagenefolk sittet i snart 130 år. Generasjon etter generasjon har båret med seg sine livsfortellinger inn i det store rommet, og markert livets rytme. Nye sageneborgere har blitt båret over terskelen, og blitt velsignet og døpt. I inngangen til voksenlivet har de stått under det høye taket og bekreftet at de snart står på egne bein. To og to har sagenekjæresten knelt ved alterringen og sagt ja til kjærligheten og til hverandre, og stiftet hjem og familie. Sorgfullt har familie, venner, kolleger og naboer sittet i benken, skulder ved skulder, og tatt farvel. Ved livsreisen slutt har hun fra fjerdeetasje i Arendalsgata og han fra det gamle trehuset i Maridalsveien blitt båret ut, med tunge skritt, av de aller nærmeste.

Over og under alt dette har klangen fra orgelet dannet rammen. Tonene fra galleriet har gitt stemme til gleden og sorgen, undringen og vemodet. Jul og påske, hverdag og fest har fellesskapets sang blitt båret, inspirert og løftet av de mektige og vakre vibrasjonene fra orgelet.

Sammen med kirkerommet har klangen fra orgelet tegnet en himmel over det mysteriet som livet er. Det mysteriet som tydeligst trer frem i ytterkantene. Ved inngangen: Hvor kommer du fra? Ved avslutningen, når

vi ser «livet reise seg å gå»: Hvor dro du hen?

Når vi sitter i disse benkene med våre fortellinger, fylt av kjærlighet, sorg, ensomhet og tilhørighet, så tegnes den samme himmelen over oss som den generasjonene før oss skimtet. Med den samme klangbunnen, de samme tonene. Rommet, ritualene, orgelklangen kobler våre fortellinger til større fortellinger. Vi får hjelp til å tolke de erfaringene vi gjør hver og én, og til sammen å sette livene våre og fellesskapet i perspektiv.

Til grunn for alt som skjer i kirken ligger troen på at det er et hellig nærvær i oss og rundt oss, som vi i glimt kan fornemme. Alt som skjer i kirken ønsker å synliggjøre dette nærværet, at det er en skapende og kjærlig kraft som bærer våre liv, og som vil gi oss en retning. Musikken kan åpne opp mysteriet, og ordløst trenge inn, så vi skimter hvor vakre, og samtidig skremmende skjøre våre liv er. Gjennom tonene fra orgelet kan vi ane, i dypet av oss selv, at vi er koblet sammen med noe som er større enn oss selv.

Kanskje kan vi i klangen av dette livets mysterium erfare et ansikt som åpner seg, slik Jon Fosse maler det fram for oss:

EIT ANDLET OPNAR SEG

I
eit andlet opnar seg
over sjøen
fjella
og bakkane eit andlet opnar seg
med skyer og vind i håret eit andlet
opnar seg

stort som himmelen
og ser på oss med augo av stjerner
der vi sit i husa våre
i båtane våre
og ikkje ser
det store andletet
i oss

II
det store andletet bøyer seg ned
mot oss
og andar sin vind
inn i oss
og vi andar og andar
det store andletet
og vi skjønar
sjølv om vi ikkje ser

Jon Fosse
Stein til stein
30dikt og 1 salme
Samlaget Oslo 2013

Nå må pipa få en annen lyd!

Noen av de fineste orgelpipene vi har i Oslo, står i Sagene kirke. De stammer fra det 18 stemmers orgelet som den tyske orgelbygger Hollenbach bygde da kirken var ny i 1891.

Oslo har mange rester av orgelklang fra den store kirkebyggingstida i annen halvdel av 1800-tallet. Selv om økonomien ikke tillot de største kirkeorglene den gang, ble det bygget mange fine instrument i det som også må sies å være en historisk gullalder innen orgelbygg. De fleste av disse orglene har senere, i likhet med Sagene, blitt sterkt ombygd. Vi mangler i dag et orgel som er restaurert fullt ut på denne orgeltypens premisser. I det flotte kirkerommet på Sagene ligger det svært godt til rette for en slik restaurering, siden store deler av pipeverk og orgelhus er godt bevart. At kirken også har samme alder som orgelet, gjør at dette tilsammen kan bli et unikt historisk dokument hvor klang og arkitektur utgjør en historisk enhet.

Det har de siste årene blitt nedlagt et betydelig arbeid for å få Hollenbach-orgelet restaurert, og jeg vil på det varmeste anbefale at det skjer. Det ville være en berikelse for Sagene kirke, for det rike kirkemusikklivet som foregår der, men også et verdifult dokument både for Oslo og for landet forøvrig.

Kåre Nordstoga
Domkantor

Å møte tonene fra et orgel gjør noe med deg: det berører, engasjerer, beriker og kanskje utfordrer. Orgelet og musikken er kirkens magiske språk og spiller en avgjørende rolle i kirkens seremonier og aktiviteter.

Det gjøres et imponerende kulturarbeid i Sagene kirke. Det har gjort kirken til en viktig bidragsyter i bydelen, men også i kulturlivet i Oslo.

Hollenbach-orgelet i kirken er i dag en gammel dronning som puster og peser. Hun trenger sårt vedlikehold og oppgradering. Gjennom et felles løft skal ulyd bli godlyd. Dette nødvendige og viktige løftet vil gi dronningen nytt liv. Hun vil da fremstå med toner som både tar vare på fortiden og samtidig spiller opp for framtiden.

Inger-Lise Ulsrud
kantor i Uranienborg kirke og
professor ved Norges musikkhøgskole

Albert Hollenbach var en viktig tysk orgelbygger i andre halvdel av 1800-tallet. Inspirert av de to orgelbyggerne Eberhard Friedrich Walcker og Friedrich Ladegast, representerer han det beste innen orgelkunsten i den perioden vi gjerne kaller romantikken. Norge var Hollenbachs viktigste marked ved siden av Tyskland. Orgelet i Sagene kirke er et av hans få bevarte instrumenter, og en restaurering av det vil være et viktig bidrag for forståelsen av denne type orgler, samtidig som orgelet i optimal tilstand kommer til å bli en skikkelig vitamininnsprøytning i menighetens kirkemusikalske arbeid.

Halgeir Schiager, PhD Kantor i Sofenberg/Paulus

Noen av de fineste orgelpipene vi har i Oslo, står i Sagene kirke.
De stammer fra det 18-stemmers orgelet som
den tyske orgelbygger Hollenbach bygde da kirken var ny i 1891.

Det er snart 130 år siden. Et orgel er et byggverk, et musikkinstrument, som består
av tusenvis av smådeler satt sammen av levende materialer: tre, metall og skinn.

Det sier seg selv at med årene slites og forringes et slikt unikt byggverk.

Og på ett tidspunkt må noe gjøres, slik at den unike
klangen kan bevares og føre historien og det livet, som startet i 1891, videre til
nye generasjoner. De kommende slekter på Sagene og Bjølsen.

Tiden har kommet.

Bli med.

Sett ditt spor i bydelen!

Bli med på MILLIONLØFTET!

Du oppfordres til å være med å bevare klangen i Sagene kirkes unike orgel.

Hvert bidrag, stort eller lite, er kjærkomment.

Du kan gi penger som en enkeltgave, eller ved flere innbetalinger pr. år, eller autotrekk
fra din bankkonto. Sagene og Iladalen menighets kontonummer: 1503.26.24232.

Du kan også bruke VIPPS til: 513005. Merk alle gaver med «orgelrestaurering».

Gaver kan oppgis som skattefritak.

Sagene og Iladalen
menighet

Tlf. 23 62 92 90. E-post: post.sageneogiladalen@kirken.no

Hjemmeside: kirken.no/sageneogiladalen

Følg oss på <https://www.facebook.com/sagenekirke>

